

Дарко Танасковић, „Пусто турско”, Београд: Институт за политичко умрежавање, Институт за европске студије, Информатика АД, 2021.

Проф. др Дарко Танасковић је широј јавности најпознатији као српски дипломата и некадашњи амбасадор, између осталог као амбасадор Савезне Републике Југославије у Турској (1995-1999) и у Азербејџану (1998-1999). Једнако је значајна његова академска делатност: уз преко 800 објављених текстова на више језика, проф. др Дарко Танасковић је био на челу Катедре за оријенталистику Филолошког факултета у Београду, као и гостујући предавач на универзитетима у Сарајеву, Скопљу, Алжиру, Триполију, Риму и Паризу. Међу бројним председништвима, чланствима и сарадњиштвима, проф. др Дарко Танасковић је суделовао или суделује у Извршном комитету Евроарапског универзитета у Риму, Европској академији наука и уметности, Друштву за турски језик и Друштву српско-азербејџанског пријатељства.

Књига „Пусто турско” јесте збирка 21 есеја које је проф. др Дарко Танасковић објављивао у периоду од 2013. до 2020. године. Ова збирка представља својеврсни наставак ауторове књиге „Неоосманизам. Повратак Турске на Балкан” (Београд: ЈП Службени гласник, 2010). Република Турска је током последње деценије доживела бројне обрте, како на унутрашњем плану (успон нове друштвене класе на ободима великих градова, протести у Гези парку, коначни раскид веза председника Реџепа Тајипа Ердогана са Фетхулахом Гуленом и појединим истакнутим члановима Странке правде и развоја, мигрантска криза, покушај државног удара, промене структуре државних власти, пандемија новог коронавируса), тако и на спољашњем (промене у односима са државама суседним Турској или у њеном ближем окружењу, промене у коришћењу тзв. „меке моћи” у дипломатији, војне интервенције у Сирији и Либији, сукоби око енергетских токова у Источном Средоземљу).

Теме есеја су разноврсне: од неговања турске културе сећања према историјским догађајима какви су период османског освајања Балканског полуострва, Балкански ратови и Први светски рат, преко турске политике према балканским, блискоисточним и кавкаским државама, затим изучавања политичке

идеологије актуелног режима и проблема примене ове идеологије у практичним околностима, односа тренутних власти и друштва према кемалистичком политичком и идеолошком наслеђу, до симболичких и стварних услова и последица претварања истанбулске Свете Софије у џамију. Кроз анализе ових феномена и процеса провучени су есејима актуелни догађаји, као и повремене паралеле са турском политиком ранијих година.

Књига почива на основној премиси да се турска државна политика од времена председника Тургута Озала (1989-1993) заснива на парадигми коју проф. др Дарко Танасковић назива „неоосманизмом”, једној врсти турске „империјалне носталгије” за Османским царством. Према аутору, „неоосманизам” је заснован на солидарности међу муслиманима, али и на солидарности туркијских народа, те тако представља израз онога што он назива „турско-исламском синтезом”. Стога, како наглашава, муслиманске етно-конфесионалне заједнице јесу ослонац овакве политике на Балкану.

Проф. др Дарко Танасковић сматра да је наведена константа „неоосманизма” најтемељније разрађена у манифесту „Стратегијска дубина” (2001) Ахмета Давутоглуа, некадашњег турског шефа дипломатије. Парадигма „неоосманизма” требало би, стога, да буде отелотворена стварањем турског макро-региона на просторима под некадашњом влашћу Османског царства, као и појачаним турским утицајем у свету. У служби томе, према аутору, стоји план „Визија 2023”, коју је формулисала администрација (тада председника владе) Реџепа Тајипа Ердогана 2011. године. „Визија 2023” предвиђа Турску „поново” у реду прворазредних сила (пожељно као чланицу Савета безбедности Уједињених нација), са сопственим геополитичким макрорегионом на простору некадашњих османских територија.

Било да се ради о председнику Реџепу Тајипу Ердогану или знатно другачијем политичару попут Исмаила Џема, проф. др Дарко Танасковић тврди да је иза конкретних политичких корака турских државника после завршетка Хладног рата, без обзира на поједине прагматичне потезе, увек стајао „неоосманизам” као дубинска константа турске политичке мисли. Иако аутор прави разлику између „неоосманизма” у случају нпр. председника Тургута Озала и „неоосманизма” председника Реџепа Тајипа Ердогана, он сматра да се ради о више варијација суштински исте парадигме.

Једна од средишњих тема у књизи јесу односи Турске са балканским државама. Проф. др Дарко Танасковић сматра да су српски народ и Србија због географског положаја, географске величине и бројности главна препрека политици „неоосманизма” на Балкану. По аутору, политика неоосманизма неприхватљива за српски народ, али то истовремено не значи да су односи Турске и Србије предодређени да буду негативни. Зато је нова спољна политика председника Реџепа Тајипа Ердогана после 2016, која је снизила ниво „неоосманистичке” и „исламистичке” реторике, допринела значајном побољшању односа Турске са читавим простором Балкана, како тврди аутор. Аутор тврди да је Турска главно место у својој балканској политици традиционално давала званичном Београду, те да се он такође налази у центру ове нове иницијативе.

Проф. др Дарко Танасковић такође подвлачи потребу нијансираног виђења турске државе и друштва, посебно имајући у виду културну блискост турског и српског народа, које, како наглашава, више ствари спаја него што раздваја.

Уз есеје, књига садржи предговор др Мише Ђурковића, рецензије др Александра Гајића и Војислава Лалића, као и кратку напомену о аутору.

Збирка есеја „Пусто турско” остаје читаоцу као једно важно сведочанство о томе како је један искусни српски дипломата и познавалац прилика у Турској посматрао догађаје који су утицали на Турску и некадашње османске територије током динамичне друге деценије 21. века, те како је особа таквог калибра резоновала дубље мотиве политичких потеза у наведеном периоду, будно пратећи развој нове фазе политике званичне Анкаре (оно што неки аутори називају и „ердоганизмом”).

Darko Tanasković, “Pusto tursko”, Belgrade: Institute for Political Networking, Institute for European Studies, Informatika AD, 2021.

Prof. Dr. Darko Tanasković is best known to the general public as a Serbian diplomat and former ambassador, among other duties, as the ambassador of the Federal Republic of Yugoslavia to Turkey (1995-1999) and Azerbaijan (1998-1999). Equally important is his academic activity: with over 800 published texts in several languages, Prof. Dr. Darko Tanasković was the head of the Department of Oriental Studies at the Faculty of Philology in Belgrade, as well as a guest lecturer at the universities in Sarajevo, Skopje, Algeria, Tripoli, Rome and Paris. Among numerous presidencies, memberships and collaborations, Prof. Dr. Darko Tanasković has participated or is participating in the Executive Committee of the Université euro-arabe itinérante in Rome, the European Academy of Sciences and Arts, the Turkish Language Society and the Serbian-Azerbaijani Friendship Society.

The book “Pusto tursko” is a collection of 21 essays written by Prof. Dr. Darko Tanasković published in the period from 2013 to 2020. This collection is a continuation of sorts of the author's book “Neoosmanizam. Povratak Turske na Balkan” [“Neo-Ottomanism. The Return of Turkey to the Balkans”] (Belgrade: JP Službeni glasnik, 2010). During the last decade, the Republic of Turkey has experienced numerous changes, both internally (the rise of a new social class on the outskirts of big cities, protests in Gezi Park, the final severance of President Recep Tayyip Erdoğan's ties with Fethullah Gülen and some prominent members of the Justice and Development Party, the migrant crisis, coup attempt, changes in the structure of state authorities, the pandemic of the novel coronavirus), as well as externally (changes in relations with Turkey's neighbors or her surroundings, changes in the use of so-called “soft power” in diplomacy, military interventions in Syria and Libya, conflicts over energy pipelines in the Eastern Mediterranean).

The topics of the essays are diverse: from cultivating the Turkish culture of remembrance of historical events such as the Ottoman conquest of the Balkans, the Balkan Wars and the First World War, through Turkish policy towards the Balkan, Middle Eastern and Caucasus countries, the political ideology of the current regime and problems in the implementation of this ideology in practical circumstances, the attitude of the current authorities and society towards the Kemalist political and ideological heritage, to the symbolic and real conditions and consequences of the transformation of Istanbul's Hagia Sophia into a mosque. Current events and occasional parallels with Turkish politics in previous years are drawn through analyzes of these phenomena and processes in the essays.

The book is based on the fundamental premise that Turkish state policy since the presidency of Turgut Özal (1989-1993) is based on the paradigm that Prof. Dr. Darko Tanasković calls "Neo-Ottomanism", a sort of Turkish "imperial nostalgia" for the Ottoman Empire. According to the author, "Neo-Ottomanism" is based on solidarity among Muslims, but also on the solidarity of the Turkic peoples, and thus represents an expression of what he calls the "Turkic-Islamic synthesis". Therefore, as he emphasizes, Muslim ethno-confessional communities are the backbone of such a policy in the Balkans.

Prof. Dr. Darko Tanasković believes that the stated constant of "Neo-Ottomanism" is most thoroughly elaborated in the manifesto "Strategic Depth" (2001) by Ahmet Davutoğlu, the former Turkish chief of diplomacy. The paradigm of "Neo-Ottomanism" should, therefore, be embodied in the creation of the Turkish macro-region in the areas under the former rule of the Ottoman Empire, as well as the increased Turkish influence in the world. In the service of that, according to the author, is the plan "Vision 2023", which was formulated by the administration of (the then Prime Minister) Recep Tayyip Erdoğan in 2011. "Vision 2023" envisions Turkey's "return" to the ranks of first-class powers (preferably as a member of the United Nations Security Council), with her own geopolitical macro-region in the former Ottoman territories.

Whether it is President Recep Tayyip Erdoğan or a significantly different politician like Ismail Jem, Prof. Dr. Darko Tanasković claims that behind the concrete political steps of Turkish statesmen after the end of the Cold War, regardless of certain pragmatic moves, there was always "Neo-Ottomanism" as a profound constant of Turkish political thought. Although the author distinguishes between "Neo-Ottomanism" in the case of, for example, President Turgut Özal and the "Neo-Ottomanism" of President Recep Tayyip Erdoğan, he believes that these are several variations of essentially the same paradigm.

One of the central themes in the book is Turkey's relations with the Balkan states. Prof. Dr. Darko Tanasković believes that the Serbian people and Serbia due to geographical location, geographical size and number are the main obstacles to the policy of "Neo-Ottomanism" in the Balkans. be negative. That is why

the new foreign policy of President Recep Tayyip Erdoğan after 2016, which lowered the level of “Neo-Ottoman” and “Islamist” rhetoric, contributed to a significant improvement in Turkey's relations with the entire Balkans, as the author claims. The author claims that Turkey has traditionally given the main place in its Balkan policy to official Belgrade, and that it is also at the center of this new initiative.

Prof. Dr. Darko Tanasković also emphasizes the need for a nuanced view of the Turkish state and society, especially bearing in mind the cultural closeness of the Turkish and Serbian peoples, which, as he emphasizes, are united more than separated by many factors.

Along with the essays, the book contains a preface by Dr. Miša Đurković, reviews by Dr. Aleksandar Gajić and Vojislav Lalić, as well as a short note about the author.

The collection of essays “Pusto tursko” remains to the reader as an important testimony of how an experienced Serbian diplomat and expert on Turkey observed the events that affected Turkey and the former Ottoman territories during the dynamic second decade of the 21st century, and how a person of such caliber reasoned deeper motives of political moves in the mentioned period, vigilantly following the development of the new phase of the policies carried out by the official Ankara (what some authors call “Erdoganism”).